

**Examensarbete inom Trädgårdsingenjörsprogrammet
2006:10**

Utformning av förslag till privatträdgård på Stavstensudde

Design of a private garden at Stavstensudde

av
Madeleine Meelby

Examensarbete 10 p, nivå B
Handledare: Mona Wembling
Examinator: Allan Gunnarsson
Institutionen Landskapsplanering
Box 55, 230 53 Alnarp

1.0 SAMMANFATTNING	4
1.1 Svenska	4
1.2 Engelska	4
2.0 BAKGRUND OCH SYFTE MED UPPDRAGET	5
3.0 AVGRÄNSNINGAR	5
4.0 MILJÖBESKRIVNING	5
4.1 Beskrivning av Trelleborgs kommun	5
4.2 Beskrivning av Stavstensudde	6
4.3 Beskrivning av Torns by	6
4.4 Beskrivning av tomt	7
5.0 STUDIE: VILKEN STIL REPRESENTERAR HUSTYPEN?	8
6.0 BEHOVSANALYS	8
7.0 INSPIRATIONSKÄLLOR	8
8.0 BESKRIVNING AV ILLUSTRATIONSPLAN - FRÅN TANKE TILL GESTALTNINGSFÖRSLAG	10
8.1 Möjligheter och begränsningar	10
8.2 Skånsk allmoge möter minimalism	10
8.3 Grundstommen	11
8.3.1 Garage, förråd och kaninstall	11
8.3.2 Inhägnader	11
8.3.3 Uteplatsen	12
8.3.4 Markbeläggning innergården	12
8.4 Entrérummet – välkomnande och lättskött	12
8.5 Innergården – det privata rummet	13
8.6 Baksidan – en plats för umgänge	14
8.6.1 På andra sidan spegeldörren	14
8.6.2 Förutsättningar och problem	14
8.6.3 Inramning av trädäcket	15
8.7 Korridoren	16
8.7.1 Tråkig transportsträcka?	16

8.7.2 Att se möjligheter istället för problem	16
8.8 Framsidan – för syns skull	17
8.9 Ståndorten	17
8.10 De fyra årstiderna i trädgården	18
9.0 REFLEKTION	18
10.0 KÄLLFÖRTECKNING	19
10.1 litteratur	19
10.2 Bilder	19
10.3 Elektroniska källor	19
11.0 BILAGOR	19
1. Illustrationsplan skala 1:100	
2. Växtlista	
3. Lista övrigt material	

1.0 Sammanfattning

1.1 Svenska

Vid Trelleborgs västra infart på tidigare åkermark håller ett helt nytt samhälle på att växa fram. Mitt i mellan havet i söder och Europa väg 6 i norr, byggs det för fullt. Åtta byar sinsemellan olika vad det gäller utseende och karaktär håller långsamt på att ta form, en av dessa är Torns by som byggs av Skanska och Ikea i ett samarbete de kallar BoKlok.

Denna specifika by som består av tolv stycken 1 ½-plans villor samt fem stycken flerfamiljshus, bygger på klassiska hus med träpanel i modern tappning. Färgerna är ljus grå och svartbrunt, med moderna fönster och detaljer av galvaniserad plåt. Villatomterna är runt 500m² vardera och ligger i formationen av en halvmåne med grönområden runt omkring.

Inflyttning i byn beräknas ske våren 2007 och en av dessa villor blir min familjs framtida hem. Anläggning av trädgård ingår ej i köpeavtalet vilket ger mig möjligheten att utforma ett förslag som examensarbete.

Möjligheterna är många men hänsyn måste tas till vår familjs behov, förutsättningarna i form av ståndort, husets arkitektur samt omgivande miljö och naturlandskap.

Min färdiga lösning och gestaltungsförslag blir en förhållandevis lättskött trädgård där den moderna stilen möter den mer romantiska och traditionella skånska trädgårdsstilen.

1.2 Engelska

In the west part of Trelleborg, on previous farmland a new society is under construction. It is situated right next to the ocean and close to the European freeway. Eight types of villages, all with different kind of architecture will be built in the area, one of them is Torns Village built by Skanska and Ikea. A concept called BoKlok.

This specific village consists of twelve houses and five apartment buildings. They are all somewhat classical in their appearance with wooden panel, but at the same time they have a modern touch. The colors are light grey and black with modern windows and details of galvanized steel. The house lots are about 500m² each and are placed in the shape of a half moon. The village is surrounded by a recreation area.

The village will be completed during the spring 2007 and one of these houses will be the future home for me and my family. Since the lot is roughly planned it gives me the opportunity to make the final design. There are many possibilities but lots of things to consider as the family needs the conditions of soil and climate.

The solution and my final design is showing a relatively easily maintained garden in which the modern style meets the more romantic and traditional style of the landscape Skåne.

2.0 Bakgrund och syfte med uppdraget

Bakgrunden till mitt arbete är att jag som student på trädgårdsingengörsprogrammet vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp ska utföra ett examensarbete.

Tanken med projektet jag valt är att pröva de kunskaper jag förvärvat under min snart två år långa utbildning och att överföra mina teoretiska kunskaper till praktiken.

Då jag och min man fått bygglov till en villa i ett helt nytt bostadsområde i Trelleborg, ser jag möjligheten att skapa en trädgård från grunden. Genom att undersöka tomten och omgivande miljö, samt de behov som föreligger för oss som husägare, önskar jag skapa en funktionell och spännande trädgård.

3.0 Avgränsningar

Med tanke på tidsaspekten har jag valt att begränsa studien av omgivande miljö till Trelleborg stad och närområdet. Studien kommer främst fungera som inspirationskälla.

Även om områdets (kvarterets) karaktär tagits i beaktande i själva tankearbetet så kommer skisserna endast omfatta vår trädgård. Dessa kommer inte heller innefatta en exakt planteringsplan.

4.0 Miljöbeskrivning

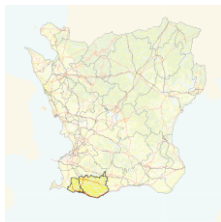
4.1 Beskrivning av Trelleborgs kommun

Trelleborg är Sveriges sydligaste stad och har drygt 40 000 invånare. Staden ligger vackert belägen längs Östersjökusten och ringas in av ett flackt, uppstyckat åkerlandskap.

(bild: <http://www.stavstensudde.se/page.php?categoryID=8>)

Pilalléer som gränsar av markerna är vanligt förekommande och här och var kan man fortfarande se kvarnar som minner om forna tider. Runt om stadskärnan finns små bysamhällen där tiden tycks stått stilla. Där finner man skånelängorna, var av en del med synligt korsvirke, andra med halmtak. Bebyggelsen i Trelleborg centrum består av vackra, gamla hus och affärslokaler liksom modernare hus från 50, 60 och 70-talet. Många av stadens gator är belagda med kullersten och palmerna som pryder infarten till centrum från vår till höst har blivit stadens signum. I Trelleborg finns också industrier och Sveriges näst största hamn. Flera Europavägar korsar Trelleborgs kommun och gör det till en viktig knutpunkt längs östersjökusten.

(bilder: http://www.trelleborg.se/t_templates/t_Page.aspx?id=7184)

4.2 Beskrivning av Stavstensudde

Trelleborg är en stad i tillväxt och längs med stadens utkanter börjar nya samhällen växa fram. Ett av dessa är Stavstensudde beläget på tidigare plan åker och ängsmark vid stadens västra infart. Här mitt i mellan havet och slätten och alldeles invid Europaväg 6 planeras det för byggandet av 8 nya byar. Alla byarna, som vardera består av ca tjugo hushåll, är ritade av olika arkitekter och förebilden är skånsk byggnadstradition. Med olika gestaltungsprogram, material på fasader, fönster och färger är ingen by den andra lik. Inom de olika byarna finns gemensamma utrymmen för lek och aktiviteter.

Bilden visar Stavstensudde (gulmarkerat) i förhållande till Trelleborg stad.
(Bild: <http://www.stavstensudde.se/kartor/>)

4.3 Beskrivning av Torns by

Torns By i norr byggs av Skanska och Ikea. Ett projekt vid namn Boklok. Här ska uppföras 12 klassiska 1 ½-planshus samt fem flerfamiljshus i vinkel. Hustypen är traditionellt svensk med träfasad men takutsprång och spännande fönstersättning ger byn en modern prägel. De tolv fristående villorna ligger alla i en bågformation som börjar med fyra svartmålade hus, följs av fyra ljusgrå och sedan avslutas med ytterligare fyra svarta. De svarta husen med stående träpanel heter Villa Skåne, medan de grå med liggande träpanel heter Villa Värmland. Söder om byn finns grönområde och cykelväg. Mot norr angränsar Torns byväg och sedan ett gemensamt uterum med plats för lek och aktiviteter. Bakom detta avslutas byn med de fem flerfamiljshusen. Hela byn har formationen av en tårtbit.

Den lilla bilden visar de åtta olika byarna som byggs på Stavstensudde i den här byggetappen. Söder om det gråmarkerade området ligger havet och i nordöst Europaväg 6. Torns by är markerad med gult. Den stora bilden visar en mer detaljerad bild av Torns by. Pilen visar den aktuella trädgården.
(bilder: <http://www.stavstensudde.se/bostader-o-byar/torns-by/>)

4.4 Beskrivning av tomt

Villa nr 9, vars trädgård jag ska utforma ett förslag till, är ljusgrått och ligger i mitten av bågförformationen med granne i väster och öster. På den 532m² stora tomten kommer huset vara placerat så att den största delen av tomten i söder hålls öppen. Tomten består av ett nästan rektangulärt stycke åkermark och jordartstypen är moränlera. Det är en kalkrik lerjord med stort innehåll av växtnäringsmineraler.

Förutom villan kommer det även uppföras ett garage med förråd i ena änden och dessutom ytterligare ett förråd som främst kommer användas till husdjuren.

Så här ser tomten till villa nr 9 ut idag 2006-10-19. Än så länge är bara rören dragna men under hösten kommer husen att börja byggas. Inflyttningen är beräknad till våren 2007.
(Foto: Madeleine Meelby, 2006)

5.0 Studie: Vilken stil representerar hustypen?

Villan i 1 ½ plan utan några speciella vinklar och vrår har liggande träpanel vilket för mig känns traditionellt och svenskt. Färgsättningen är ljusgrå vilket känns modernt samtidigt som det inte sticker ut eller kontrasterar mot omgivande miljö. Fönstren är av modernt snitt, liksom den mörkgrå färgen på de tvåkupiga takpannorna, och de blanka hänggrännorna av galvaniserad plåt. Huset känns med andra ord både modernt och traditionellt på samma gång vilket öppnar för möjligheten att binda ihop den gamla svenska trädgårdskänslan med den nya moderna stilen.

(bild: <http://www.boklok.com/>)

6.0 Behovsanalys

Det finns flera kriterier som mitt designförslag bör innehålla för att bli en funktionell och fungerande trädgård. En del är direkta önskemål från familjen som består av mig själv, min man och vår lilla dotter. Andra saker har med tomtens läge att göra och omgivande miljö. Ståndorten styr växtvalet liksom arkitekturen av hus och kvarter. Följande behov är krav ifrån familjen: Tomten behöver hägnas in både för barn och djurs skull, lämpligen med någon form av staket/plank kompletterat med häck. Biluppställningsplats och garage. Två förrådsbyggnader en i direkt anslutning till garaget och ytterligare ett fristående byggnad som främst kommer användas till familjens husdjur. Uteplats och gångvägar mellan de olika delarna på tomten. Utöver detta önskas fruktträd och bärbuskar. Vid utformningen av förslaget är lättskött ett nyckelord. En trädgård är aldrig underhållsfri men strävan är att den här trädgården ska kunna hållas efter utan för stora ansträngningar när den väl är etablerad. Den ska vara en tillgång och inte en belastning för familjen. Öppen yta för plats och lek samt en del avskärmade delar för rekreation är ytterligare önskemål.

7.0 Inspirationskällor

Mitt förslag till utformningen av trädgården är inspirerad av flera olika stilar. Stilar jag ibland stött på i litteratur och under trädgårdsresor men lika mycket är hämtat från minnet av mitt barndomskvarter, privata trädgårdar jag haft nöjet att besöka och semesterresor till fjärran länder.

På grund av mina blandade känslor för olika stilar har det varit svårt att välja inriktning. Vårt nya hus och kvarterets utseende på Stavstensudde öppnar flera dörrar för val av design eftersom formspråket är modernt samtidigt som det är ganska traditionellt svenskt. Omgivande kust och åkerlandskap påverkar naturligtvis också. Att välja det moderna uttrycket uppbyggt av gräs, sten, vatten och trä lockade mig först. Enkelhet som talar till själen och inte kräver alltför mycket skötsel och omvårdnad. Men så ägnas en tanke åt ljuva rosor och slingrande murgröna i rostiga kärl. Åt aklejorna som självsår sig i gruskanten och björken som susar i vinden. Där skulle man kanske kunna hänga en hängmatta och skapa sin egen bonnromantik mitt i det civiliserade nybygget? Huset heter ju trots allt "Villa Värmland" Det har som sagt varit svårt att välja.

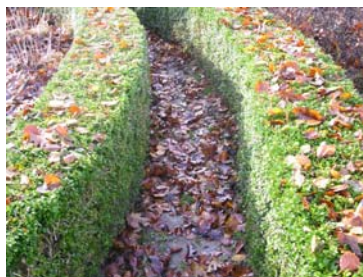
Mitt designförslag är därför främst min tolkning av mötet mellan det modernistiska formspråket och romantiken i den riktning den utvecklade sig i England i slutet av 1800-talet. Känslan jag vill åt är någon form av anspråkslös charm. Jag vill att de moderna fönstren, de stålfärgade stuprören och kantiga trädäcket vid altanen gifter sig med bambuns prassel likväl som björkarnas sus och rallarrosorna. Trädgården ska vara välkomnande och tilltalande för stora och små, en blandning av "Barnen i Bullerbyn" och Ulla Molins omtalade trädgård i Höganäs. Vidare önskar jag att de olika delarna binds ihop på ett naturligt sätt och bildar en harmonisk helhet.

Inspirationsbilder ifrån klassens resa till England våren 06.
(Foto: Madeleine Meelby, 2006)

Inspirationsbild ifrån Flyinge Plantskola
(Foto: Madeleine Meelby, 2006)

Inspirationsbild från Österlen.

Inspirationsbild från Österlen.

8.0 Beskrivning av illustrationsplan - från tanke till gestaltungsförslag

8.1 Möjligheter och begränsningar

En helt ny tomt på tidigare plan åker och ängsmark. Ett nytt hus i ett nytt kvarter och i ett helt nytt område – vilka möjligheter! Ny modern arkitektur blandat med traditionella skånelängor, om än de också i en något modernare tappning och så vårt hus, vars namn Villa Värmland skvallrar om liggande träpanel och sadeltak. En fantastisk möjlighet att forma en trädgård från grunden, utan att behöva ta någon större hänsyn till befintlig växtlighet. I alla fall inte på själva tomtlotten. Runt omkring den nya byggetappen finns fortfarande svajande sädesfält, pilalléer och havet, så visst påverkas man av deras närvaro. Men mer som en inspirationskälla än ett tvång. De tidvis starka havsvindarna bör jag dock ha i åtanke när jag utformar förslaget liksom jordarten som är moränlera.

Vart börjar man då? Huskroppen står det den står, åtminstone på pappret. Än så länge sticker bara några rör och slangar upp ur marken och inte ens bottenplattan är gjuten. Men huset har ändå en given placering vilket måste tas hänsyn till. Den största fria tomtytan finner man på husets gavel i sydöstläge. Knappt en kilometer bort skimtar fortfarande havet. Huruvida den utsikten består är dock oklart eftersom det byggs för fullt ett stenkast bort. Det troligaste är nog att vi ska vara glada om vi får en skymt av havet från fönstret på husets ovanvåning när allt är klart. Vid närmare granskning visar det sig också snart att en väsentlig del av tomtytan ”går åt” till att omringa huskroppen, och den tidigare till synes stora ytan på gaveln krymper när jag börjar rita in tänkbar uteplats med tillhörande gångar i marksten. På den här biten mark ska alltså många behov och önskemål uppfyllas! Nu gäller det att tänka ut en lösning, och inte vilken lösning som helst. Den ska vara intressant och spännande dessutom, man måste göra skäl för sitt namn som designare!

8.2 Skånsk allmoge möter minimalism

Jag har redan från början en känsla av vad jag vill uppnå med denna trädgård, utöver de praktiska behov som ska tillgodoses. Dock slits jag lite mellan den charmiga allmogeträdgården man kan finna i runtomkringliggande byar och den mer moderna stilen baserad på trä, sten och gräs. Min slutsats blir så småningom att en renodlad allmogeträdgård inte skulle komma till sin fulla rätt med de förutsättningar som ges. En trädgård i minimalistisk och avskalad stil skulle i mina ögon kännas tråkig. En kombination av dessa två

hade passat bättre. Baserat på trä, sten och gräs men ändå med ett charmigt och lite nonchalant uttryck. Det sistnämnda är inget jag tänker komma med det nyrullade gräset och fläckfria stensättningen. Den känslan kommer fram när man efter en tid låtit växterna styra och dragit nytta av små självsådder i stenkanterna istället för att motarbeta dem. När murgrönan vuxit till sig och börjar sno in sig i den snidande järngrinden och äppelträdens frukt får ligga kvar på marken en sen höstdag.

8.3 Grundstommen

8.3.1 Garage, förråd och kaninstall

Jag börjar med det nödvändigaste; biluppställningsplats/garage och förråd/kaninstall. Jag utgår från husets placering samt det blivande garaget och den av mig ditplacerade förrådsbyggnaden som ska fungera som kaninstall i första hand. Vart på tomten huset ska stå kan jag som köpare av hus och tomt inte påverka. Det kommer stå mitt på tomten med dragning åt nordväst. Garaget som är ett tillval skulle vi troligen få byta plats på men som jag ser det har det redan optimal placering i tomtens nordöstra hörn, i direkt anslutning till Torns byväg och nära huvudentrén på huset. Förrådet/kaninstallen skulle jag kunna sätta vart som helst på tomten. Det är inte så stort, ca 2,5x3m och skulle kunna få plats lite varstans, men genom att sätta det mitt emot baksidan på garaget och öster om huskroppen så skapas en i mina ögon attraktiv innergård med naturlig avgränsning mot både entrésidan vid Torns byväg och mot det som jag från och med nu kommer hänföra till som baksidan, nämligen den större tomtytan i söder.

8.3.2 Inhägnader

En viktig aspekt för oss som blivande husägare är bland annat att tomten från tidigt stadium är inhägnad. Dels med tanke på insynen och det vindskydd det ger, men framför allt med hänsyn till vår lilla dotter och vår hund som annars lätt skulle kunna springa ut i vägen eller komma bort sig i kvarteret. En häck ger ett mjukt intryck men tar några år på sig att komma till sin rätt. Med ett staket i ytterkant kan vi dock förhindra att några olyckor händer under tiden. Häcken ska tåla blåst och salta vindar och gärna ha något att ge under vinterhalvårets gråa månader. Avenbok känns som ett naturligt val eftersom det är vanligt förekommande i skånska trädgårdar och dessutom behåller de flesta bladen fram till lövsprickningen på våren och därmed ger ett skydd året runt. Staketet jag har i åtanke är inspirerat av byggnadstraditionerna främst i Bohuslän där vi brukar tillbringa somrarna. I trånga gränder och längs med vackra trähus med mycket snickarglädje kan man ofta se staket av smala ribbor, gärna spetsiga i toppen. Dessa är ofta vitmålade men jag tänker mig ett staket behandlat med järnvitrol så att det får den här väderbitna känslan på en gång. Staketet är ganska högt, ca 1,40 m eftersom det är luftigt ger det inte ett så dominant och kompakt intryck.

Den lilla innergården som skapas mellan huskroppen, garaget och kaninstallen känns lämpligt att gränsa av definitivt genom att sätta en grind i vardera ända. Detta för att tillgodo se behovet av att avgränsa den inneboende hunden och barnet, men också för att det skapar en längtan efter att se vad som finns bakom dessa portar och för att det gör att man åtminstone i den här delen av trädgården, har lite extra skydd mot vinden. Mot entrérummet och biluppställningsplatsen framför garaget passar det bra med en lägre, gles grind som ger ett välkomnande intryck. Kanske målad röd? Med lite klängväxter på var sida tycker jag det överrensstämmer med känslan jag söker. Mot baksidan i söder hade det passat med en nött och sliten spegeldörr, också den inramad av murgröna. Nonchalant var det ju!

8.3.3 Uteplatsen

Om placeringen av garage och förråd, häck och staket gick snabbt så har jag desto fler funderingar över uteplatsens lösning. Det är givet att den ska ligga på husets gavel i söderläge och i anslutning till en glasdörr som leder ut från köket. Men även på husets långsida i väst finns en glasdörr från vardagsrummet och den vill jag gärna också integrera med denna uteplats. Lösningen blir en uteplats som sträcker sig från husets västra sida runt hörnet till söderläge. Materialet, ett trädäck fungerar bra med mitt tänkta tema: trä, sten och gräs och passar till huset i övrigt. Formen på däckets är dock mitt stora dilemma. Det bör vara så pass stort att finns plats för både en större matgrupp och ett par solstolar. Sedan ska det gärna finnas lite svängrum och plats för några dekorativa krukor. En rak vinkel form utan några som helst nischer känns tråkigt. Ett bågformat däck gör det svårt att på ett snyggt sätt gå från den ena västra sidan till den södra. Slutligen kommer jag fram till att ett trädäck, som skuret i etapper rundar av hörnet, skapar mer dramatik och lämnar trevliga ytor för plantering.

8.3.4 Markbeläggning innergården

Från trädäcket bör man på lämpligt sätt kunna ta sig till innergården där huvudentrén och förråd och garage finns. Ljust grå, slät kalksten i olika storlekar står sig fint mot husets grå träpanel och trädäcket. Men för mycket av det goda förtar känslan. Jag vill inte ha kalksten över hela innergården och garageuppfarten. Den får helt enkelt upphöra vid spegeldörren som leder till innergården. Här vill jag istället förstärka ”torgkänslan” som infunnit sig i och med inramningen av byggnaderna. Smågatsten ser man mycket av i hela Trelleborg, tänk bara på Stortorget! En cirkel av smågatsten får det därför bli. Förbi ”torget” som ligger mer eller mindre centrerat framför ytterdörren till huset, fortsätter sedan gången mot garageuppfarten i natursingel. Det får även löpa vidare på andra sidan järngrinden och ut på biluppställningsplatsen och åt motsatt håll, längs med husets gavel i norrläge. Än så länge vet jag inte riktigt hur den västra tomtdelen ska gestaltas så jag lämnar det öppet tills vidare.

Grundstrukturen för tomten börjar nu infinna sig men mycket återstår. Jag vet att växtvalet kommer sätta prägeln på trädgården och ge den den där känslan man är ute efter. Eller också inte. Det gäller att inte bara välja växter som trivs på den här ståndorten, de ska ha rätt utstrålning också, annars faller min idé.

8.4 Entrérummet – välkomnande och lättskött

Det känns viktigt att entrén mot gatan är välkomnande. Man når ytterdörren på huset genom att gå in på garageuppfarten som är belagd med singel och sedan svänga runt hörnet på garaget och fortsätta genom järngrinden, längs med huskroppens östsida och in på innergården och så småningom ”torget”. Ytan från Torns byväg fram till grinden kallar jag entrérummet. Eftersom det här är en yta som främst kommer användas till uppställning av fordon och bör den vara lättskött. Å andra sidan är det här det första som möter besökare och på vinterhalvåret när baksidan inte används lika flitigt är det minst lika viktigt att man själv känner sig välkommen efter en lång dag på arbetet. Två *himalayabjörkar* på rad mjukar upp uppfarten. Och om häcken av *avenbok* och staketet följer med en bit in på uppfarten bildar det en trevlig rumsindelning. På ena sidan uppställningsplats för bilen, på andra sidan uppställningsplats för exempelvis cyklar. Här känns det lämpligt att placera en bänk också som kan fungera som väntsal eller avställningsyta. Men för det krävs det ytterligare en liten häck, den här gången tänker jag mig *idegran* som precis når upp till ryggstödet på bänken och som formar sig runt om denna och erbjuder skydd. Ännu mer inbjudande blir det när jag placerar några *äppelträd*, tätt ihoptvingade, så att deras stammar bildar ett V och deras grenar

så småningom bildar ett tak över bänken. Idén med att plantera ihop tre unga träd på det här viset såg jag under vår trädgårdssresa till England våren 2006. Den bilden har etsat sig kvar och jag har bokstavligen väntat på ett tillfälle att förverkliga det här hemma i Sverige! Några ruggar *bergsbambu* som sköter sig själva mjukar upp ytterligare och är gröna och fina året runt. Den här lösningen på entrérummet kom jag fram till efter att på olika sätt försökt mjuka upp de raka linjer man möttes av tidigare. På det här viset känns det som om man tar vara på ytan på ett litet bättre sätt och inte bara låter det bli en hårdgjord yta för nödvändigt ont.

Bilden visar entrérummet på tomtens nordöstra hörn.

8.5 Innergården – det privata rummet

Den slingriga järngrinden som leder besökaren från entrérummet till innergården är som tidigare nämnt målad i engelskt rött. Det behövs något som bryter av mot den grå och gröna omgivningen och rött känns alltid välkommande och trevligt och det gör sig mycket bra mot grönskan. På så vis känns det också som jag får in lite av den här charmen jag eftersöker. Lite personlig prägel helt enkelt. Grindstolparna och staketstumparna som bildas på var sida grinden får kläs in av *murgröna*. När den växt till sig lite vill jag att den tillåts söka sig runt med sina långa skott så att den ger ett så där lagom ofriserat intryck. På andra sidan grinden fortsätter gången av singel och på vägen till ytterdörren passeras några inbjudande rottingfåtöljer omgivna av några krukor med *taklök*. Stolarna är tänkt att användas lika mycket som myshörna för kaffet som för avlastning och syns skull. Eftersom man sittandes i stolarna ser rakt in garageväggen tycker jag det behövdes något att vila ögonen på. Krukor har jag redan placerat runt om stolarna och eftersom de kräver sin skötsel vill jag inte ställa ytterligare krukor längs med väggen. Det känns också som att man behöver ta i lite till, tänka lite större för att det inte ska kännas för futtigt. En rad med vitrolbehandlade, grova balkar får därför utgöra klätterställning till frodig *pipranka*. Det mjukar upp den annars så stela väggen. Går man vidare förbi sittplatsen når man ytterdörren och huvudentrén. Här behövs en grön stomme som välkomnar sommar som vinter och därför placerar jag ut några *buxbomsklot*. Ett

större klot på var sin sida om trappan och sedan ett par mindre utmed huskroppen och garagegaveln. Den runda formen är fin att ta upp igen och det görs i markstenen som består av smågasten lagda i en cirkelform. Detta är det lilla privata ”torget”. Här måste det finnas en sittplats och den placeras lämpligast mot *avenbokshäcken* i öster. Ett litet bord bredvid bänken med tillhörande krukarrangemang blir ett vackert stilleben. En uppstammad *prakthäggmispel* i en matta av *hasselört* fyller tomrummet i motsatt hörna. Hasselörten kommer igen vid porten som leder vägen till baksidan i söder. Här växer den kring fötterna på *murgrönan* som får svinga sig upp längs med det lilla planket på var sida porten.

Bilden visar det lilla ”torget” på innergården, precis framför huvudentrén.

8.6 Baksidan – en plats för umgänge

8.6.1 På andra sidan spegeldörren

På andra sidan om den nötta spegeldörren utgörs golvet av släta kalkstenar i olika storlekar. Oregelbundenheten i stenarna gör det inbjudande att skapa luckor med små planteringsytor. I bakgrunden ligger tanken om ”trä, sten och gräs” och nu när vi kommit till husets södersida känns det väldigt angeläget att få in det prasslande och susande gräset. Den vackra men knappt hårdiga *svartbambun* skulle förhoppningsvis klara sig i hörnan. Det måste i alla fall utforskas så därför placerar jag en rugge svartbambu här. På motsatt sida, längs med kaninstallet fortsätter *murgrönan* och i denna vill jag sätta en uppstammad *röda-vinbärsbuske*. Att jag väljer att sätta just vinbär beror på att jag inte vill ha de traditionella buskarna på rad längs med tomtgränsen. Det kan mycket väl vara en del av en vacker plantering samtidigt som det är till nytta! Bredvid det lilla trädet passar det bra med två små *buxbomsklot* som liksom får avrunda och avsluta det runda temat på torget bakom.

8.6.2 Förutsättningar och problem

Det finns från början flera aspekter att ta hänsyn till vad det gäller just baksidan. Här ligger solen på så gott som hela dagen så här kommer man vistas mest men det är samtidigt den yta som är mest utsatt för stark vind ifrån havet och särskilt vid anläggningsskedet då häcken inte hunnit växa till sig. Till ytan är det den största och bredaste delen vilket till viss del måste bibehållas för att tillgodose behovet av ”lektytor”. Hur skapar jag avgränsningar och rumskänsla när jag samtidigt måste begränsa växtligheten? Är inte risken stor att den här

delen av trädgården blir tråkig och händelselös? Det tog mig lång tid att lista ut en lämplig lösning på det här problemet! Buskage i tomtgränsens hörnor, låga häckar – allt kändes som det inkräktade på den lilla ”bollplanen” som fanns. Den bollplan som till varje pris måste bibehållas! Till slut kom jag fram till att det bästa sättet var att låta en del av ytan vara lite mer ängslik, medan den andra delen får vara klippt gräsmatta. Det ger en tydlig avgränsning men hindrar inte barnsspring. Ett par *äppelträd* som man så småningom kan hänga en hängmatta i får skapa avgränsning uppåt i ena det sydöstra hörnet medan ett större solitärträd får all uppmärksamhet på motsatt sida. För att det lössläppta gräset inte ska växa in bland stenplattorna får en knappt midjehög *buxbomshäck* följa stensättningens oregelbundna form. Den bromsar också de värsta vindarna från sydöst. Eftersom det äppelträdet till trots fortfarande känns lite naket tänker jag mig en *japansk lönn* som sticker upp ur buxbomshäcken. Den har ett vackert växtsätt, passar bra ihop med bambun och trädäcket och kontrasterar bra mot ängen och äppelträdet.

8.6.3 Inramning av trädäcket

Trädäcket behöver omgärdas av något för att det inte ska kännas för utsatt för den som vistas där. Man vill inte ha känslan av att sitta på en piedestal till allmän beskådning. I stekande sol och hårda havsvindar får prydnadsgräset en given plats. Det graciösa gräset *Miscanthus 'Gracilimus'* får ta huvudrollen. Och ihop med gräs passar också sten. Två stora bumlingar slipade av tidens tand tänker jag mig vara vackert tillsammans med några kuddar *hebe* och bredvid, några plantor *alunrot*. Alltsammans i en matta av *timjan*. I samma mjuka plantering blir det kul med något lite uppkäftigt som *tuvrörets* raka spiror och en *buxbomsbuske* strikt formad till en kub. Den får sätta punkt för rabatten och utgöra kantväxt till stensättningen. Några krukor med säsongsbetonade blommor får plats längs med husväggen och då kan man variera färgen efter humör och årstid.

Snitt Baksida

8.7 Korridoren

8.7.1 Tråkig transportsträcka?

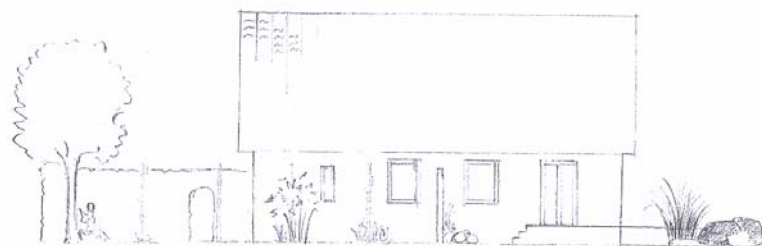
På husets västra sida bildas en smalare remsa som jag till en början tycker är svår att använda. Den är redan ganska trång och trädäcket som sträcker sig runt hörnet stjäl ytterligare plats. Någonstans längs den här långa sträckan känns det som en avdelning vore på sin plats. Det är också praktiskt med tanke på hund och barn. En liten port, liknande den på andra sidan huset hade passat sig här också. Saker som återkommer (med måtta) lite varstans i trädgården skapar en harmonisk helhet. Med det i åtanke plus det faktum att den här sträckan känns väldigt rak och kantig, har jag ritat in smågatsten i en cirkel som den på östsidan, här dock i mindre format. Den här sidan har visserligen kvällssol men skuggas stor del av dagen av huskroppen. Växterna på den här sidan måste därför vara skuggtåliga. Mycket av de växter jag först har i åtanke är soldyrkare och fast det är lockande att placera in dessa här så vet jag att de på sikt aldrig kommer nå sin fulla prakt i en så felaktig miljö. Vad finns det då för alternativ som trivs i skugga och som dessutom är relativt lättskött? Den här sidan kommer säkerligen aldrig att vara i främsta ledet vad det gäller styling och det känns viktigt att den har en vacker stomme som inte behöver pysslas om så mycket för att se bra ut. Slutligen kommer jag fram till att några låga bollar *björngräs* får sin plats i stensättningen längs med det lilla planket och porten och i dess bakgrund *höstsilverax*, *vit höstanemon* och *storbladig murgröna*. Mer vill jag inte klämma in på den här lilla ytan. Några lyktor och ev. någon kruka får tjänstgöra som stilleben i framtiden.

Bakom porten, fortfarande på husets västra sida, fortsätter den svårmanövrerade remsan. Efter ett otal skisser känns det fortfarande som ett frågetecken. Det här kommer visserligen alltid att vara någon form av transportsträcka för att ta sig från husets baksida till dess framsida men måste det upplevas så? Det är dessutom så smalt att det känns onödigt att anlägga gräs på den lilla ytan. Det blir bara besvärligt att klippa. Eftersom det är så skuggigt känns det inte ens lönt att sätta torkvindan här! Jag försöker tänka att om detta hade varit den enda biten tomt som hörde till huset, hade den fått en helt annan uppmärksamhet. Den hade tacksamt tagits emot skugga och trånghet till trots, och säkert fått en jättefin prägel att njuta av sommar som vinter. Men faktum kvarstår och med tanke på tomtens utformning så kommer detta aldrig bli favoritplatsen för sittgruppen eller solstolen.

8.7.2 Att se möjligheter istället för problem

Handledare Mona Wembling föreslår att jag ska bejaka "korridorkänslan" i stället för att motarbeta den. Först slår jag bort tanken, tycker att det tankesättet gör det svårt att få ihop biten med tomtens framsida i norr. Jag ignorerar det tills jag efter idogt skissande inte längre har något val än att prova idén. Under ett *körbärsträd* på tomtens nordvästra ände placerar jag en liten skulptur föreställandes en ängel. Jag har sett sådana i trädgårdsböcker och jag tycker de ger en så där härligt trolsk känsla. Det passar bra här i dunklet! Det får bli siktlinjen. Sedan låter jag *avenbokshäcken* som tidigare tog slut vid grannens angränsande garage dras ut och smalna av fram till porten mot baksidan. Det känns redan mycket bättre men ytan känns fortfarande lite tråkig. Jag låter singlen som pryder delar av framsidan och entrérummet fortsätta runt hörnet in i min korridor. Sedan placerar jag en rugge *bambu*, några *strutbräken* och *julrosor* med ojämnt mellanrum i stenytan. Det ser redan lite busigare ut. Fortfarande fattas dock något. Då tipsar Mona om att en avgränsning uppåt, kanske en enkel spaljé hade kunnat göra susen. Och det gör det. Enkla och ganska smala träbalkar vars mellanrum minskar ju närmre skulpturen man kommer, ökar djupet i bilden utan att stjälja för mycket ljus

från den redan mörka sidan. En klätterväxt på en del av dessa, inte nödvändigtvis alla, ramar in ytterligare. Äntligen en lösning jag känner mig nöjd med! Ytan har fått en mening.

Snitt Korridoren

8.8 Framsidan – för syns skull

Den relativt lilla yta som kvarstår är på husets framsida i norr mellan entrérummet och korridoren. Nu känns det naturligt att inte göra för mycket väsen av detta utan bara väva ihop det med de övriga delarna så det skapar en harmonisk helhet. Det ligger redan singel längs med husväggen och längs med de andra ”kanterna” ramar ytan in av *avenbok* respektive *idegranshäck*. Dessutom sitter de ticht sammanfogade *äppelträden* här och ger en känsla av tak. Det enda som fattas är lite detaljer. Det här får gärna vara en yta som mer är till för grannarna än oss. Den ska liksom entrérummet vara välkomnande och gärna säga något om oss som bor där. Att vi har humor och inte tar så hårt på saker och ting. En *buskpion* i den soligaste hörnan blir vackert. Och eftersom vi är en familj som älskar djur så tycker jag två *buxbomshönor* får gå och picka under fruktträden. Häcken av idegran drar jag ut lite i form av två kuber som följer gången med singel och visar var kanten går mellan sten och gräs. En smal remsa *hasselört* förtydligar ytterligare.

Snitt framsida

8.9 Ståndorten

Jordarten på Stavstensudde är moränlera. Det gör att den är förhållandevis näringsrik och fuktighetshållande. Växterna jag valt att använda i gestaltungsförslaget är tänkta att kunna stå emot de påfrestningar det innebär för en nyanlagd trädgård, på tidigare åkermark bara några hundra meter från havet. Vindarna kommer främst från havet i söder och *avenbokshäcken* som både är ganska salttålig, och faktiskt föredrar kalkhaltig lerjord, borde trivas bra som avgränsning mot omgivande miljö och inom sin tid ge ett vackert och effektivt skydd mot både insyn och vind. Till dess bör *prydnadsgräset*, *äppelträden*, *buxbomen* mm kunna uthärda det hårda klimatet. Solitärträdet, ett *korstörne*, är dock inte är vidare förtjust i blåsiga lägen. Det hoppas jag kunna kompensera med att ge det en god start och noggrann skötsel fram till dess att det etablerat sig ordentligt.

8.10 De fyra årstiderna i trädgården

Vid planering av en trädgård är det viktigt att tänka på hur trädgården ser ut under de olika årstiderna. Även om höjdpunkten nås under sommarhalvåret är det trevligt att ha något vackert blickfång även under höst, vinter och vår. Gestaltungsförslaget är utformat så att åtminstone någon del av de olika rummen har ett skönhetsvärde under den kalla perioden. I entrérummet finns björkarnas vackra vita stammar och bambu och idegran som är grönt året runt. På Innergården/Torget visar häggmispeln upp en sprakande höstfärg och den gröna stommen av buxbom och murgröna håller året runt. På Baksidan får prydnadsgräset stå givakt i vintersolen och inne i Korridoren blommar julrosor i grusgången och runt fötterna på den lilla statyn under körsbärsträdet. Kompletterat med exempelvis dörrkransar och vackra arrangemang inspirerade av säsongen blir trädgården komplett och en prydnad året runt.

De övriga delarna av trädgården, i väst, öst och norr, skyddas från början ganska mycket, dels av vårt hus, vårt garage/förråd och kaninstall, och dels av grannarnas byggnader. Växterna där behöver inte vara lika uthålliga vad det gäller vinden. Å andra sidan är det bitvis väldigt skuggigt och växterna jag valt är därför mer skuggtåliga, som exempelvis *hasselört*, *murgröna*, *pipranka*, och *strutbräken*.

9.0 Reflektion

Det är svårt att utforma en hel trädgård på en gång. Många saker är givna element och därför en självklarhet. Andra utgår från behov specifika för familjen. Alltsammans formas och påverkas av omgivande kultur och naturlandskap.

Det svåraste har varit att få alla delar av trädgården meningsfulla. Det är lätt att vissa bitar är och förblir transportsträckor i trädgården. Helheten är också viktig. Även om olika rum kan ha olika karaktär vill man ändå kunna känna en röd tråd genom gestaltungsförslaget. När man ritar ett förslag till en trädgård är det också lätt att vara feg. Det är en svår balans mellan att våga pröva nya idéer och sålla bort dem som är överflödiga och inte tillför något. Dessutom finns aspekten att det hela ska kunna skötas av den som bor där, i det här fallet jag själv och min man.

Resultatet, mitt färdiga gestaltungsförslag, anser jag tillfredställer de behov jag eftersträvat. Jag har medvetet lagt stor vikt på att trädgården ska vara funktionell och praktiskt, men samtidigt försökt förhindra att skapa en förutsägbar ”standard-trädgård”. Det är naturligtvis en kostsam process att genomföra hela planen på en gång. Tanken är dock att med designförslaget i handen kunna fastställa och direkt genomföra grundstommen i trädgården och sedan låta detaljerna komma till efter hand det finns tid och pengar.

10.0 Källförteckning

10.1 litteratur

- Beazley Michell, Wilson Andrew (2004), The book of garden plans
- Keen Mary (1996) Trädgårdsdrömmar
- Kvant Christel (2004), Den lilla trädgården
- Kvant Christel, Palmgren Heidi (2000), Trädgårdens rum
- Kvant Christel, Palmstierna Inger (2004), Vår trädgårdsbok
- Leyhe Ulrike (2005), Grasses and Ferns

- *Botanica*, 2003
- *Splendor*, 2005

10.2 Bilder

- Foto: Madeleine Meelby, 2006

10.3 Elektroniska källor

- Bilder Stavstensudde: <http://www.stavstensudde.se/page.php?categoryID=8> 2006-10-19
- Bilder Torns By: <http://www.stavstensudde.se/bostader-o-byar/torns-by/> 2006-10-13
- Bild Villa Värmland: <http://www.boklok.com/> 2006-10-19
- Jordartsanalys:
<http://maps.sgu.se/sguinternetmaps/jona/viewer.htm> 2006-10-10
<http://connywww.tg.lth.se/Sv.jordarterdokument/Genetiskindelningdokument/orndokument/mornlera.html> 2006-10-10
- Karta Stavstensudde: <http://www.stavstensudde.se/kartor/> 2006-10-19
- Kartor, Trelleborg: http://www.trelleborg.se/t_templates/t_Page.aspx?id=7184 2006-10-19

11.0 Bilagor

1. Illustrationsplan skala 1:100
2. Växtlista
3. Lista övrigt material

[illegible]

Bilaga 2. Växtlista

Latinskt namn

Svenskt namn

Beskrivning

Acer palmatum
'Osakazuki'

Japansk lönn

Japansk flicklönn. Gröna 7-fingrade
Blad. Väldränerad jord. Höjd 3-4m. Sol-
halvskugga.

Amelanchier lamarckii

Prakthäggmispel

Buske som blommar och grönskar tidigt på
våren. Vacker röd höstfärg. Näringsrik, fuktig
men väldränerad jord. Höjd 5m. Sol-
halvskugga.

Anemone x hybrida
'Honorine Jobert'

Stor höstanemon

Enkel och vacker perenn med vita blommor
under sensommaren och hösten.

Aristolochia manshuriensis E

Koreansk pipranka

Frodig klätterväxt med exotiskt utseende. Stora
blad i en djupt grön färg. Djup fuktig jord. Sol-
skugga.

Asarum europaeum

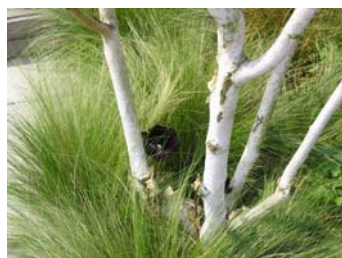
Hasselört

Marktäckare med blanka, njurformade
mörkgröna blad. Föredrar mullrik jord.
Halvskugga-skugga.

Betula utilis var. *Jacquemontii*

Himalayabjörk

Vacker vit stam, ofta
flerstammig. Sol-halvskugga

(Foto: Madeleine Meelby, 2006)

Briza media

Darrgräs

Klumpväxande dekorativt prydnadsgräs som
blir ca 40cm högt inkl.blomstänglarna. Föredrar
torr och inte för näringsrik jord. Sol.

Buxus sempervirens
'Faulkner'

Buxbom

Städsegrön buske som är lätt att formklippa.
Blanka gröna, lingonlika blad. 1-1,5m hög. Sol-
skugga.

(Foto: Madeleine Meelby, 2006)

Calamagrostis x acutiflora
'Karl Forrester'

Tuvrör

Upprättväxande blomax som
blir ockragula under
høgsommaren. Ca 160cm hög

		inkl.blomstängel. Fuktig till relativt torr jord. Sol-halvskugga.
<i>Carpinus betulus</i>	Avenbok	Ljusgröna blad som vissna delvis sitter kvar in på vintern. Tål salt. Föredrar kalkhaltig jord, gärna lera. Sol-skugga.
<i>Cimicifuga simplex</i> 'Brunette'	Höstsilverax	Perenn med rödbruna flikiga blad och skira vita blomax. Höjd 150-200cm. Vill ha fuktig jord. Halvskugga-skugga.
<i>Fargesia murielae</i> 'Simba'	Bergbambu	Exotiskt städsegrönt gräs med l ljusgrönt bladverk. Blir ca 1,5m. Föredrar mullrik, lite fuktig och lucker trädgårdsjord i Skyddat läge. Halvskugga-skugga.
<i>Festuca gautieri</i>	Björngräs	kuddbildande gräs som trivs som vill ha näringsfattig, lätt sur och väl-dränerad jord. Trivs bäst i halvskugga.
<i>Ficus carica</i> 'Brown Turkey'	Fikon	Vacker buske med stora, ljust gröna blad. Frukten kan ätas färsk eller torkad. Vill ha god trädgårdsjord.
<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Sunburst'	Korstörne	Mindre träd som växer lite glest med nästan vågräta grenar. Taggfri sort med sammansatta blad. Höjd 5-10m. Sol.
<i>Hebe macrantha</i>	Hebe	Fuktig, väl-dränerad jord. Sol.
<i>Hedera helix</i>	Murgröna	Marktäckare eller klätterväxt med vackra blad. Anspråkslös men föredrar näringsrik, kalkhaltig jord. Halvskugga-skugga.
<i>Hedera hibernica</i>	Storbladig murgröna	Se ovan.
<i>Helleborus Orientalisgruppen</i>	Hybridjulros	Blommar mitt i vintern och finns i flera färger. Höjd ca 50cm. Vill ha fuktig, men väl-dränerad, näringsrik jord med mycket mull. Halvskugga.
<i>Lobelia erinus</i>	Kaplobelia	Sommarblomma. Liten och skir växt. Översållad med fjärilslika blå, vita eller röda blommor.
<i>Malus domestica</i> 'Aroma'	Äpple	Allmänt ansedd som vårt "godaste äpple". Äts under hösten men kan lagras fram till jul.
'Birgit Bonnier'		Nyare sort som mognar i slutet av september. Stort träd som

		med tiden får ett hängande växtsätt. Friskt och tåligt.
'Höstdessert'		Dessertäpple att äta under hösten. Frisk och motståndskraftig.
Matteuccia struthiopteris	Strutbräken	Ormbunke med 60-150cm höga blad. Vill ha fuktig, neutral eller lätt sur jord. Halvskugga-Skugga.
Miscanthus sinensis 'Gracilimus'	Miskantus	Vackert prydnadsgräs med smala blad. Blir 150-180cm högt. Fuktig, näringsrik jord. Sol.
Paeonia suffruticosa ssp. Rockii	Vild buskpion	Buske med grågröna flikiga blad. Blommar i maj-juni i vitt, rosa violetterött eller brunrött. Höjd 200-300cm. Näringsrik, fuktig men väl-dränerad jord.
Phyllostachys nigra	Svartbambu	Städsegrön, vacker bambu där äldre stammar blir svarta. Blanka mörkgröna blad. Djup, fuktig och näringsrik jord. Sol-halvskugga.
Prunus ceracus	Surkörsbär	Främst avsedd för sylt och saft. Riklig skörd men ganska små bär. Väl-dränerad lucker jord.
Ribes rubrum 'Rondom'	Röda vinbär	Lättodlad och frisk sort av röda vinbär. Vill ha lucker jord och sol.
Rosmarin officinalis	Rosmarin	Härligt doftande kryddväxt med barrliknande blad. Ej härdig. Torr och mager jord. Sol.
Sagina subulata	Trampnarv	Grön marktäckare med vita blommor sent på våren och till sommaren.
Sempervivum	Taklök	Torktålig och vacker. Blad formade som små rosetter blommor i rosa, vitt eller gult. Härdig men tål inte vinterblöta. 1-10cm hög. Sol.
Taxus baccata	Idegran	Lättformad barrväxt. Väl-dränerad, fuktig och mullrik jord. Sol-Skugga.
		
(Foto: Madeleine Meelby, 2006)		
Thymus x citriodorus	Citrontimjan	Kryddväxt som passar bra som marktäckare. Den har blanka

blad, lila blommor och doftar
citron. Höjd 5-10cm. Sol.

Bilaga 3. Övrigt material

Markbeläggning

- Slät, ljusgrå kalksten
- Smågatsten
- Natursingel

Konstruktioner av trä

- Trädäck
- Staket: smala träribbor.
- Spaljé: vitrolbehandlade grova träbalkar
- Pergola: vitrolbehandlade smala ribbor/balkar